

Gullspångs kommun
Kommunstyrelseförvaltningen

POLICY MOT MUTOR OCH BESTICKNING

GULLSPÅNGS KOMMUN

Antagen av kommunfullmäktige 2011-02-28
§ 28

Policy mot mutor och bestickning

Till dig som är anställd eller förtroendevald i Gullspångs kommun

I kommunen arbetar vi på medborgarnas uppdrag och i deras intresse. Demokrati, rättssäkerhet och effektivitet är grundläggande värden för all vår verksamhet.

Medborgarnas förtroende för kommunen fodrar att vi som verkar i den inte låter oss påverkas av ovidkommande önskemål eller hänsyn i vårt arbete. Det är lätt att skada förtroendet för en verksamhet, men mödosamt och tidsödande att bygga upp det.

En anställd eller förtroendevald i kommunen får aldrig missbruka sin ställning. Vi har alla ett ansvar mot våra uppdragsgivare - medborgarna. Att bekämpa korrupt beteende var det än må förekomma. På så sätt försvarar vi och stärker rättssamhället.

Men vad är ”korrupt beteende”? Var går gränsen för muta? Lagen ger oss inte alltid så tydliga anvisningar. Ett personligt ansvarstagande och den egna förmågan att göra etiska val måste många gånger ta vid.

Bakgrund och syfte

Vi som är verksamma i kommunen har ett särskilt ansvar mot medborgarna, att bekämpa mutor och andra former av korruption samt att i övrigt upprätthålla kraven på saklighet och opartiskhet. På så sätt rubbas inte medborgarnas förtroende och rättssamhället försvaras och förstärks. Detta lägger ett stort ansvar på var och en av oss.

I kommunen handlägger vi ärenden och sköter andra uppgifter som ofta har stor betydelse för enskilda människor eller företag. En grundförutsättning är att vi aldrig agerar på ett sådant sätt att förtroendet för kommunfullmäktiges, kommunstyrelsens, utskottens eller förvaltningens saklighet eller opartiskhet kan rubbas. *En anställd eller förtroendevald ska inte ens kunna misstänkas för att låta sig påverkas av ovidkommande önskemål eller hänsyn i sitt arbete.*

Ett syfte med denna policy är att visa på riskerna med att över huvud taget ta emot gåvor och förmåner från personer eller företag som du har att göra med i ditt uppdrag. Ett annat syfte är att visa hur du kan resonera och agera när du stöter på frågor om mutor eller bestickning. Ett tredje syfte är att fungera som underlag för diskussioner i de politiska partierna eller på arbetsplatserna där du och dina kollegor gör klart för er hur lagarna och kommunens regler ska tillämpas i olika mut- och bestickningssituationer som skulle kunna uppstå.

Vad säger lagen?

Allmänt

De lagregler om mutor och bestickning som finns omfattar alla anställda och förtroendevalda, oavsett om de är verksamma i offentlig eller privat verksamhet och oberoende av befattning.

Inom offentlig verksamhet är dock kraven högre på de anställda och förtroendevalda. De är av synnerlig vikt och av stort allmänt intresse att integriteten hos kommunens anställda och förtroendevalda inte kan ifrågasättas. En anställd eller förtroendevald inom kommunen får därför aldrig missbruka sin ställning, Ingen form av korruption accepteras. Det får inte ens finnas en misstanke om att korruption skulle kunna förekomma.

I de fall du lär känna en affärsbekant, vårdtagare eller en annan person i arbetet så väl att det blir fråga om vänskap, är det särskilt viktigt att uppträda korrekt, sakligt och opartiskt. Redan vänskapsförhållanden i sig kan påverka objektiviteten och du måste därför vara särskilt försiktig i dessa fall.

Muta

Som anställd eller förtroendevald gör du dig skyldig till mutbrott, enligt brottsbalken 20 kap 2 §, om du för sig själv eller för annan, tar emot eller begär muta eller annan otillbörlig belöning för din tjänsteutövning.

En muta är en gåva eller förmån som kan påverka dig som anställd eller förtroendevald att favorisera givaren. Gåvan eller förmånen behöver inte innebära att givaren faktiskt blir eller har blivit favoriserad utan det räcker att han eller hon objektivt sett sannolikt skulle kunna bli det. Ett mutbrott kan ske innan, under tiden eller efter en anställning eller ett uppdrag. Som anställd eller förtroendevald kan du göra dig skyldig till mutbrott även om de är någon annan som får den otillbörliga belöningen, t.ex. make, maka, sambo eller barn m.fl.

En muta kan vara t.ex. gåva, testamente, rabatter, pengar, lån, efterskänkande av skuld, gratis eller subventionerad hyra av fritidshus, husbil, husvagn eller båt eller deltagande i resor och tävlingar. En muta kan även vara sidoleveranser av varor och tjänster från leverantören eller att få en tjänst utförd, t.ex. reparation av bil eller hus.

För att inte riskera att göra sig skyldig till mutbrott måste du som anställd eller förtroendevald oftast aktivt tacka nej, det räcker alltså inte med att inte tacka ja.

Gåvan eller förmånen behöver heller inte ha fullgjorts, det räcker med att man accepterat ett erbjudande.

Straffet för mutbrott är böter eller fängelse i högst två år, eller om brottet är grovt fängelse i lägst sex månader och höst sex år. Därutöver kan avskedande bli aktuellt, samt vid ekonomisk skada skadestånd.

Bestickning

En person gör sig skyldig till bestickning, enligt brottsbalken 17 kap. 7 §, genom att lämna, utlova eller erbjuda en otillbörlig belöning till en anställd, förtroendevald eller till någon av dem

närstående som t.ex. make, maka, sambo, barn, m.fl. Straffsatserna för bestickning är desamma som för mutbrott.

Särskilt integritetskänsliga personer

Anställda och förtroendevalda som ägnar sig åt myndighetsutövning t.ex. tillståndsgivning, beslut om rättighet med mera samt de som arbetar inom omsorgsområdet och med upphandling och inköp är särskilt integritetskänsliga.

För personer som är särskilt integritetskänsliga krävs det mindre för att de skall anses ha gjort sig skyldig till mutbrott. Det innebär att en gåva, som om den erbjudits någon annan inte skulle ha varit att anse som otillbörlig kan vara otillbörlig för dessa grupper.

Socialstyrelsen har gett ut rekommendationer om mottagande av gåvor och testamenten inom hälso- och sjukvården samt socialtjänsten. Dessa rekommendationer ska tillämpas inom kommunen.

Tillbörligt och otillbörligt

Gränsen mellan en ”tillbörlig” och en ”otillbörlig” belöning eller förmån är flytande och kan växla från tid till annan liksom mellan olika verksamhetsområden. Man kan konstatera att *domstolarna ställer särskilt höga krav på anställda i den offentliga sektorn.*

En belöning kan vara otillbörlig även om den inte ges för att mottagaren ska handla på ett visst sätt. Den som är offentligt anställd bör beakta varje form som otillbörlig om den kan misstänkas påverka tjänsteutövningen.

Vid domstolsprövning görs alltid en samlad bedömning av alla omständigheter som har betydelse i det enskilda fallet. Det hjälper inte att som mottagare kunna visa att man inte låtit sig påverkas av förmånen.

Att fundera över

Några typiska situationer där du bör tänka dig noga för är inför erbjudanden om:

- Gåvor
- Rabatter
- Måltider
- Konferenser
- Tjänster
- Men även mer dolda förmåner som exempelvis inköp till ”självkostnadspris”
- Testamentesförordnanden
- Provisioner
- Resor
- Fritidserbjudanden
- Krediter

Ett bra sätt att undvika svåra gränsdragningsproblem är naturligtvis att helt undvika att ta emot gåvor och förmåner.

Ibland kan en givare uppfatta det som oartigt om mottagaren avböjer en gåva eller belöning. Om värdet är mycket lågt kan det vara tillåtet att ta emot den. Men om gåvan över huvud taget ska kunna tas emot måste det vara helt klart att den inte kan uppfattas som muta. Ibland kan även en gåva eller belöning utan ekonomiskt värde framstå som så attraktiv för mottagaren att den kan tänkas påverka dennes tjänsteutövning. Rena penninggåvor kan aldrig tas emot även om det skulle röra sig om små belopp.

Om du är osäker på hur ett erbjudande om en gåva eller förmån ska hanteras bör du ta upp frågan med din chef för bedömning. Enligt otillbörlig gåva kan naturligtvis inte bli tillbörlig genom att en chef godkänner den.

Vid utlandsresor är det en bra utgångspunkt för det egna uppträdandet att de lagar, policys och etiska regler som gäller på hemmaplan även ska följas utomlands. Om den lokala lagstiftningen är strängare gäller naturligtvis den.

Det kan någon gång hända att du erbjuds en gåva som egentligen är för dyrbar att acceptera men där sedvanligt umgänge förutsätter att den tas emot. Då bör du snarast lämna gåvan till behörig chef för beslut om hur kommunen ska ta hand om den.

Uppmärksamma mutförsök och andra oenigheter

Om du i ditt arbete blir utsatt för försök till påverkan som känns otillbörliga bör du genast meddela det till din chef eller annan lämplig överordnad.

Vi förväntas som kommunalt anställda och förtroendevalda att leva upp till högt ställda krav på saklighet och opartiskhet i vårt arbete eller i vårt uppdrag. Vi har anledning att förvänta oss att även andra i vår verksamhet lever upp till samma höga krav. Lojaliteten mot uppdraget och mot uppdragsgivaren innebär att vi inte heller stillatigande ska acceptera tecken på oenigheter i vår närhet. Därför bör du agera om du skulle få reda på att någon eller några av dina kollegor låter sig påverkas på ett otillbörligt sätt eller tar otillbörliga hänsyn i sin tjänsteutövning.

Du kan exempelvis informera lämplig överordnad. Vidare finns alltid möjligheten att vända sig till polis och åklagare.

Sammanfattning

Om någon som berörs av ditt arbete försöker ge dig en gåva eller förmån - gör en samlad bedömning av alla omständigheter som har betydelse i sammanhanget. Tänk på att mycket höga krav ställs på anställda inom kommunal förvaltning.

Kan ett erbjudande accepteras?

Om du som anställd eller förtroendevald erbjuds något av en utomstående kan följande kontrollfrågor vara till ledning för att ta ställning till om det är tillåtet att acceptera erbjudandet.

- Är detta en förmån och varför erbjuds den mig?

- Finns det en koppling mellan förmånen och min tjänsteutövning eller mitt uppdrag?
- Hur är förmånen utformad och vad är den värd?
- Vilket inflytande har jag på kommunen relation med den som erbjuder förmånen?

Exempel på förmåner

Sådana förmåner som inte är avsedda att påverka ditt handlande och som inte rimligen kan misstänkas påverka det är som regel tillåtna, till exempel

- Enstaka befogade måltider av vardaglig karaktär
- Mindre varuprover eller enklare prydnadsföremål och minnesgåvor
- Enklare uppvaktning på födelsedagar eller vid sjukdom

Exempel på otillbörliga förmåner är:

- Penninggåvor i kontanter, värdepapper och liknande
- Penninglån på särskilt gynnsamma villkor
- Borgensåtaganden eller skuldtäckning
- Köpeskilling eller fordran, amortering eller ränta som efterskänks
- Bonusarrangemang av olika slag, t.ex. vid varuinköp eller flygresor och hotellvistelser om förmånen tillfaller den anställde och inte arbetsgivaren
- Att förfoga över fordon, båt, fritidsbostad eller liknande för privat bruk
- Helt eller delvis betalda nöjes- eller semesterresor

Vid tvekan var försiktig. En gåva eller en förmån som du avstått från behöver du aldrig ångra!

Källa: Om mutor och jäv- en vägledning för offentligt anställda. Skrift framtagen av Sveriges kommuner och landsting tillsammans med Finansdepartementet.